

ОГЛЯД МЕТОДІВ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Сьогодні підприємства України недостатньо приділяють уваги вибору методу нарахування амортизації на різних стадіях життєвого циклу. Амортизація, як економічна категорія, виникла ще у XVI столітті, набула особливого значення у період становлення акціонерних відносин і залишається актуальною сьогодні.

Амортизація – це поступове перенесення вартості основного засобу на готову продукцію або послуги з метою накопичення грошових коштів для повного відновлення основного капіталу в майбутньому.

Нарахування амортизації – це створення амортизаційного фонду, який утворюється за допомогою нарахування відповідних норм до вартості основного капіталу. Об'єктивність норми амортизаційних відрахувань залежить від очікуваного строку використання. Якщо встановлений норматив перевищено, то фізичне зношення настане до того, як вартість основного засобу буде перенесено на вироблену продукцію.

Податковим кодексом України прийнято застосовувати методи нарахування амортизації, передбачені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий [4, 5].

Нарахування знову за допомогою прямолінійного методу передбачає рівномірне зменшення вартості об'єкта, що амортизується протягом встановленого строку корисного використання. Суму зносу завдяки цьому методу можна визначити двома способами. У першому варіанті річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується на очікуваний період часу використання. У другому – річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується на річну норму амортизації, яка визначається діленням одиниці на строк корисного використання.

Метод зменшення залишкової вартості полягає в тому, що протягом періоду експлуатації основного засобу він має різну корисність та продуктивність. Так, на початку експлуатації об'єкт дає максимальну корисність, яка поступово зменшується і в останній рік нарахування амортизації буде найменшою. Це пов'язано не лише з фізичними можливостями основного засобу, а й більшою мірою життєвим циклом товарів.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовують у разі, якщо планують, що ефективність об'єкта основних засобів на початок експлуатації буде набагато вищою, ніж на кінець експлуатації.

Кумулятивний метод є одним із методів прискореної амортизації, який також забезпечує нарахування максимальної суми амортизації у перший рік експлуатації з поступовим зменшенням.

Виробничий метод ґрунтується на передбаченні, що функціональна корисність об'єкта залежить не від часу, а від його результативності використання.

Завдяки даному методу амортизація обчислюється шляхом розподілу вартості об'єкта, що амортизується, прямо-пропорційно кількості продукції (обсягу послуг), виготовленій за відповідний період протягом строку його корисного використання. Місячна сума амортизації за цим методом визначається за допомогою множення фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) на виробничу ставку амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, що амортизується на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити з використанням даного об'єкта [5].

Розглянемо переваги та недоліки кожного методу амортизації після змін у законодавстві (табл. 1).

Таблиця 1. Переваги та недоліки існуючих методів амортизації в Україні [2]

Метод амортизації	Переваги	Недоліки
Прямолінійний	Простота розрахунків і рівномірність поділу сум амортизаційних відрахувань між звітними періодами. Доцільно застосувати стосовно об'єктів, використання яких не залежить від обсягу виробництва.	Не враховуються моральний знос об'єкта і чинник зростання витрат на ремонт по мірі їх експлуатації.
Зменшення залишкової вартості	Протягом перших років використання нараховується більша сума грошових коштів а потім рівномірно зменшується дана сума впродовж наступних	Відповідна прискорена норма нарахування зносу, яка визначається суб'єктивно, щов результаті може призвести до визначення неправильного строку експлуатації необоротного активу Тоді за допомогою цього активу не буде вироблятися запланований обсяг продукції.
Прискореного зменшення залишкової вартості	Упродовж перших років нараховується значна сума коштів, необхідних для відновлення основного засобу. Застосовують найчастіше у випадках, коли результативність обладнання в перші роки експлуатації вища, порівняно з наступними.	Сума зносу часто не узгоджується ні з фактичним експлуатацією об'єкта, ні з виготовленою продукцією. Не відображає реальний фінансовий стан.
Кумулятивний	Застосовують, якщо продуктивність обладнання в перші роки експлуатації вища, ніж у наступні та у випадках швидкого морального старіння об'єкта.	Сума зносу часто не завжди відповідає фактичному використанню об'єкта, ні кількості виготовленої продукції.
Виробничий	Сума зносу, яка відноситься до витрат відповідає отриманим доходам у випадках, коли актив використовується в різні звітні періоди нерівномірно.	Трудомісткість та важкість у розрахунках. Він є обмеженим у використанні через застосування лише виробничими підприємствами .

Для порівняння розглянемо методи амортизації, які застосовуються за кордоном. В обліку Польщі застосовується три методи нарахування амортизації на необоротні активи:

- прямолінійний;
- зменшення залишку(дегресивний);
- природний метод.

Прямолінійний метод амортизації є найпростішим і, отже, найбільш поширений серед інших методів. Даний метод передбачає, що актив споживається рівномірно протягом усього періоду використання. Прямолінійний метод заснований на стійкій амортизації активу протягом усього терміну служби. Для розрахунку суми річної амортизації, потрібно розділити вартість активу на очікувану тривалість його використання.

Дегресивний метод передбачає, що використання активу призводить до його старіння, отже, потрібно рівномірно переносити на вартість всіх вироблених товарів нарахovanу суму зносу. Підставою для розрахунку ставок за рік є чиста вартість активу, яка щороку після списання стає все меншою. З цієї причини дегресивний метод також називається методом зменшення залишку.

Природний метод амортизації передбачає розрахунок амортизації активу відповідно до його фактичного споживання. Цей метод розрахунку амортизації ідеально підходить для машин і устаткування, для яких можна досить точно визначити обсяг робіт, які будуть використовуватись протягом всього терміну використання. Даний метод розраховується залежно від обсягу виконаної роботи. Залежно від пристрою розрахунок залежить від:

- кількості випущеної продукції;
- кількості оборотів двигуна машини;
- кількості годин роботи;
- кількості пробігу.

Амортизація нараховується в даному випадку відповідно до відношення виконаних робіт на загальну суму робіт протягом строку корисного використання даного активу який буде використовуватись.

У Португалії використовується лише лінійний метод нарахування. У Франції використовується найбільше прямолінійний метод, при цьому ліквідаційна вартість у ньому не зазначається[3]. Законодавством Німеччини взагалі не передбачено жодних конкретних методів амортизації. На практиці найчастіше застосовуються прямолінійний метод і метод зменшення залишку.

У Нідерландах та Іспанії норми амортизації не збігаються із нормами, передбаченими податковим законодавством. У Данії амортизаційні ставки існують окремо для фінансового та податкового обліку. Зазвичай застосовується прямолінійний метод[1].

Вивчення зарубіжного досвіду показало, що українські методи нарахування зносу відрізняється від способів нарахування амортизації розвинених країн. Дослідження показало що в Україні існує найбільше методів розрахунку амортизації порівняно з іншими країнами. Найчастіше у більшості країн застосовується прямолінійний метод, дана тенденція спостерігається і в Україні. Переважність даного методу пояснюється його простотою у розрахунках сум амортизації. Проте на відміну від деяких країн в Україні методи розрахунків амортизації контролюються бухгалтерським та податковим законодавствами, які до речі, теж співпадають. Проте для удосконалення нашої облікової системи у сфері нарахування амортизації можливо слід скоротити кількість методів, щоб вони стали доступнішими та простішими в застосуванні. Це дозволить нашим підприємствам справедливо переносити вартість об'єкту який амортизується на витрати відповідного періоду.

Список використаних джерел

1. Бакай В.Й. Амортизаційна політика та оновлення основних фондів на промислових підприємствах / В.Й. Бакай // Хмельницький національний університет. – 2006 . – С. 45–55
2. Онищенко В.П., Гнедіна К.В. Актуальні питання облікової політики щодо амортизаційних відрахувань автотранспортних підприємств/ В.П. Онищенко, К.В. Гнедіна// Чернігівський державний технологічний університет.– 2011.
3. Золотогоров В.Г. Энциклопедический словарь по экономике / В.Г. Золотогоров. — Мн.: Польша, 2012. — 571 с.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
6. Mariusz Malec., Wszystko, co warto wiedzieć o amortyzacji. – 2014. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.private-equity.pl/wszystko-co-warto-wiedziec-o-amortyzacji.php>
7. Akademia Findict. Amortyzacja. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.findict.pl/academy/rachunkowosc/podstawy_rachunkowosci/srodki_trwale/amortyzacja_srodkow_trwalych